

Het boek Henry

Van dezelfde auteur

Wolf Hall

Een veiliger oord

De moord op Margaret Thatcher

De geest geven

Acht maanden aan de Gazastraat

Liefde verkennen

De spiegel & het licht (april 2020)

HILARY MANTEL

Het boek Henry

Vertaald door Ine Willems

MERIDIAAN
UITGEVERS

2020

De vertaler ontving voor het vertalen van dit boek een reisbeurs van het Nederlands Letterenfonds.

Nederlands
letterenfonds
dutch foundation
for literature

Eerste druk oktober 2012
Zevende druk februari 2020

© Tertius Enterprises 2012
© 2012 Nederlandse vertaling Ine Willems
Oorspronkelijke titel *Bring Up the Bodies*
Oorspronkelijke uitgave Fourth Estate
Omslagontwerp Nanja Toebak
Omslagbeeld Tessa Posthuma de Boer
Foto auteur © Els Zweerink
Typografie binnenwerk Wim ten Brinke
Drukkerij Wilco, Amersfoort

ISBN 978 94 931 6910 4
NUR 302

www.meridiaanuitgevers.com

 @meridiaanuitgevers

 @meridiaanboeken

 @MeridiaanBoeken

Inhoud

DEEL EEN

- I Valken *September 1535* 13
- II Raven *Najaar 1535* 48
- III Engelen *Kerstmis 1535 – Nieuwjaar 1536* 135

DEEL TWEE

- I Zwartboek *Januari – april 1536* 203
- II Meester der schimmen *April – mei 1536* 307
- III Verdeling van de buit *Zomer 1536* 500

Nawoord van de auteur 507

Dramatis personae 509

Stambomen 514

Woord van dank 517

*Wederom aan Mary Robertson:
naar alle goedwillige recommendaciën en aanbiedingen
van genegenheid, met den meesten spoed.*

‘Ben ik dan niet een man als alle andere? Nou? Nou?’
– Henry VIII tegen Eustace Chapuys,
ambassadeur van de keizer

DEEL EEN

Valken

September 1535

Zijn kinderen storten uit de lucht. Hij kijkt toe vanaf een paard, met kilometers Engeland glooiend achter zich. Goudgewiekt laten ze zich vallen, met bloeddorstige blik. Grace Cromwell bidt in de ijle lucht. Ze slaat haar prooi in stilte, en in stilte strijkt ze op zijn vuist neer. Maar de geluidjes die ze dan maakt, het ritselen van veren en het knarsen, het uitschudden van vleugels, het zachte klok-klok diep in haar keel, dat zijn geluiden van herkenning, intiem, als van een dochter, knorrig bijna. Op haar borst zitten vegen geronnen bloed, en aan haar klauwen kleven flarden vlees.

‘Je dochters vlogen goed vandaag,’ zal Henry later zeggen. De havik Anne Cromwell deint mee op de handschoen van Rafe Sadler, die keuvelend met de koning oprijdt. Ze zijn moe, de zon staat al laag en ze rijden met de teugels slap tegen de hals van hun rijdier terug naar Wolf Hall. Morgen vliegen zijn vrouw en twee zussen uit. De dode vrouwen, van wie de botten al lang zijn weggezonden in de Londense klei, zijn nu gereïncarneerd. Gewichtloos zweven ze op hoge luchtstromingen. Ze kennen geen medelijden. Ze leggen aan niemand rekenschap af. Hun leven is eenvoudig. Wanneer ze omlaag kijken, zien ze alleen hun prooi en de geleende veren van de jagers,

een fladderend, vluchtend universum, één grote maaltijd.

Zo gaat het al de hele zomer, een warboel van verscheurd aas, van huid en haar; van het uitsturen of terugfluiten van honden, het bemoederen van vermoeide paarden en bij de heren van kneuzingen, verstuikingen en blaren. En gedurende in elk geval een paar dagen heeft de zon op Henry neergeschenen. Even voor twaalfen kwamen er wolken aandrijven vanuit het westen en regende het grote, geurige druppels, maar toen kwam de zon verzegend en wel weer tevoorschijn, en nu is de lucht zo helder dat je recht de hemel in kunt kijken en de heiligen bij hun bezigheden kunt begluren.

Wanneer ze afstijgen, hun paarden aan de stalknechten overlaten en de koning ten dienste staan, is hij met zijn gedachten al bij papierwerk, bij de rapportages van Whitehall, in volle galop aangeleverd over postroutes die met het kwartier van het hof meebuigen. Aan tafel met de Seymours zal hij zich voegen naar wat zijn gastheren te vertellen hebben en naar alles wat de koning, zo verformfaaid, gelukkig en beminnelijk als hij vanavond is, maar wil ondernemen. Zodra de koning naar bed is, gaat hij aan het werk.

Hoewel de dag voorbij is, lijkt Henry geen zin te hebben om naar binnen te gaan. Met een brede steenrode streep van de zon op zijn voorhoofd blijft hij in de reuk van paardenzweet om zich heen staan kijken. Aan het begin van de dag heeft hij zijn hoofddekseel verloren, zodat naar de heersende mores het hele jachtgezelschap het vervolgens zonder moest stellen. De koning sloeg elk aanbod van vervanging af. Terwijl de schemer over de velden en bossen komt aansluipen, zullen bedienden op zoek zijn naar een beweging van de zwarte pluim in donkerder wordend gras, of de glans van zijn jagersinsigne, een gouden Sint-Hubertus met saffieren ogen.

Je kunt de herfst al voelen. Je weet dat er niet veel dagen als deze meer zullen komen, dus laten we nog even blijven staan, met de paardenknechten van Wolf Hall in een zwerm om ons heen en Wiltshire en de westelijke graafschappen in de heiige verte. Laten we nog even blijven staan, met de hand van de koning op zijn schouder, terwijl Henry met een ernstig gezicht het landschap van die dag de revue laat passeren: het groene struikgewas en de snelstromende beekjes, de elzen aan de waterkant, de ochtendmist die tegen negenen optrok, de korte bui, de bries die opstak en weer ging liggen, de roerloze hitte van de middag.

‘Hoe bestaat het dat u niet verbrand bent, mijnheer?’ wil Rafe Sadler weten. Rafe, even roodharig als de koning, ziet vlekkerig, besproet roze, en zelfs zijn ogen lijken geïrriteerd. Hij haalt zijn schouders op en slaat zijn arm om Rafes schouders als ze naar binnen gaan. Hij heeft heel Italië doorlopen – van het slagveld tot het schaduwrijke strijdperk van de rekenkamer – zonder zijn Londense fletsheid te verliezen. Zijn schurkenjeugd, de dagen op de rivier, de dagen in de open velden: ze lieten hem zo bleek als God hem had gemaakt. ‘Cromwells huid is lelieblank,’ verkondigt de koning. ‘Dat is dan ook het enige waarin hij aan een bloem doet denken.’ Terwijl ze hem zo plagen, slenteren ze op het avondeten af.

De koning was van Whitehall vertrokken in de week van Thomas Mores dood, een miserabele, natte juliweek waarin de hoeven van de koninklijke entourage diepe sporen achterlieten in de modder terwijl ze losweg op Windsor aan gingen. Sindsdien heeft de toer een hap uit de westelijke graafschappen genomen; Cromwells mannen hebben zich half augustus bij het koninklijk gevolg aangesloten, na eerst de zaken van de koning in Londen

te hebben afgewikkeld. De koning en zijn metgezellen slapen zacht in nieuwe huizen van rozige steen, in oude huizen waarvan de versterkingen zijn afgebrokkeld of neergehaald, en in sprookjeskastelen: onverdedigbaar speelgoed, met muren waar kanonskogels gaten in zouden slaan als in papier. Engeland heeft vijftig jaar vrede genoten. Dat is het convenant van de Tudors: zij bieden vrede. Elk huishouden spant zich in om een weergaloos optreden voor de koning neer te zetten, en in de afgelopen weken hebben we nogal wat koortsachtig pleisteren en jachtig steenhouwen gezien, terwijl de gastheren halsoverkop zorgen dat de tudorroos naast hun eigen wapens prijkt. Elk spoor van Katherine, de voormalige koningin, wordt uitgewist en de granaatappels van Aragon met de gesteltakken en geplette, rondvliegende zaden gaan met hamerslagen aan gruzelementen. In plaats daarvan worden de rouwborden – als er geen tijd is voor uitsnijwerk – botweg overgeschilderd met de valk van Anne Boleyn.

Ook Hans heeft zich bij het gezelschap gevoegd en een schets van Anne, de koningin, gemaakt, die haar echter niet kon bekoren; maar waarmee bekoor je haar tegenwoordig wel? Hij heeft ook Rafe Sadler geschetst, met zijn keurige baardje, ferme mond en modieuze hoofddeksel, dat als een gevederde schotel schuin op zijn korte kapsel balanceert. ‘U hebt mijn neus wel erg plat gemaakt, meester Holbein,’ zegt Rafe, waarop Hans terugvuurt: ‘En hoe had ik uw neus recht moeten zetten, meester Sadler?’

‘Hij heeft hem gebroken toen hij als kind het toernooiveld op rende,’ zegt hij. ‘Ik heb hem zelf onder de paardenhoeven vandaan geplukt; een hoopje ellende was het, hilde om zijn moeder.’ Hij geeft de jongen een kneepje in zijn schouder. ‘Kop op, Rafe. Ik vind dat je er erg goed uitziet. Bedenk wat Hans mij heeft aangedaan.’

Thomas Cromwell is nu ongeveer vijftig jaar oud. Hij

heeft het postuur van een arbeider: gedrongen, krachtig, op het zware af. Hij heeft zwart haar, dat begint te grijzen, en vanwege zijn bleke, ondoordringbare huid, die ervoor gemaakt lijkt om zowel regen als zon te weerstaan, klinkt regelmatig de sneer dat zijn vader een Ier was, al was dat eigenlijk een bierbrouwer en hoefsmid uit Putney en een schapenhouder, iemand die overal wel een vinger in de pap had, een ruziezoeker en een vechtjas, een zatladder en een bullebak, een man die geregeld voor het gerecht werd gesleurd omdat hij met iemand op de vuist was gegaan of iemand had opgelicht. Hoe de zoon van zo'n man zijn huidige voorname positie kon verwerven, is een vraag die heel Europa zich stelt. Sommigen zeggen dat hij is opgekomen met de Boleyns, de familie van de koningin. Anderen dat het geheel en al door toedoen was van wijlen kardinaal Wolsey, zijn beschermheer; Cromwell genoot zijn vertrouwen, verdiende geld voor hem en kende zijn geheimen. Weer anderen zeggen dat hij het gezelschap zoekt van duivelskunstenaars. Van jongs af was hij in het buitenland, als huursoldaat, als wolhandelaar, als bankier. Niemand weet precies waar hij is geweest of wie hij heeft ontmoet, en zelf maakt hij niemand wijzer. Hij spaart zichzelf niet in dienst van de koning, weet wat hij waard is en vermag, en zorgt dat zijn beloning navenant is: regeeringsambten, gratificaties en eigendomsbewijzen van residenties en landgoederen. Hij heeft er een handje van om zijn zin te krijgen, een methode: hij palmt iemand in of koopt hem om, lijmt iemand of bedreigt hem; hij legt iemand uit waar diens belangen feitelijk liggen en laat hem kanten van zichzelf zien waarvan hij het bestaan niet eens kende. Meester hofsecretaris heeft dagelijks van doen met rijksgrotten die hem, als ze konden, met één wraakzuchtige haal zouden pletten als een vlieg. Met die wetenschap in het achterhoofd is hij het toonbeeld van hof-

felijkheid en kalmte, en heeft het grootbedrijf Engeland zijn onvermoeibare aandacht. Hij heeft niet de gewoonte zich nader te verklaren. Hij heeft niet de gewoonte zijn successen uit te meten. Maar hij is altijd thuis wanneer Vrouwe Fortuna hem opzoekt, klaar om de deur wijd open te gooien bij haar geringste klopje op het hout.

Thuis in zijn stadswoning in Austin Friars hangt zijn beeltenis aan de wand te broeden, zijn duistere doelen gehuld in laken en bont, zijn hand om een document geklemd alsof hij er het leven uit knijpt. Hans had hem achter een aangeschoven tafel vastgepind en gezegd: Nu niet meer lachen, Thomas. En op die voet waren ze verdergegaan: Hans neuriënd aan het werk terwijl hij grimmig voor zich uit staarde. Toen hij het voltooide portret zag, had hij gezegd 'Christus, ik zie eruit als een moordenaar', en zijn zoon Gregory had gevraagd: 'Wist u dat dan niet?' Er worden kopieën van gemaakt voor zijn vrienden en voor zijn bewonderaars onder de evangelisten in het Duitse rijk. Van het origineel wil hij niet scheiden – niet nu ik er eenmaal aan gewend ben, zegt hij – en dus treft hij bij binnenkomst in de hal versies van zichzelf aan in diverse stadia van wording: eerste profielschetsen, deels ingevuld met inkt. Waar beginnen met Cromwell? De een begint met zijn scherpe, toegeknepen ogen, de ander met zijn hoed. Weer een ander mijdt het probleem en schildert zijn zegel en schaar of kiest de turkooizen ring die hij van de kardinaal heeft gekregen. Waar ze ook beginnen, het eindresultaat blijft hetzelfde: als hij iets met je te verhapstukken heeft, zou je hem na donker niet graag tegenkomen. Zijn vader, Walter, zei vroeger altijd: 'Dat jong van me, Thomas, kijk 'm vuil aan en hij steekt je 'n oog uit. Haak 'm pootje en hij hakt je 'n been af. Maar als je uit z'n vaarwater blijft, is ie op-en-top 'n heer. En niet te beroerd om 'n rondje te geven.'